

فرزندان و نماز

تجربه‌های پدران و مادران برای

دل‌بسته کردن فرزندان به

خواندن نماز

مؤلف:

هناء بنت عبدالعزيز الصنيع

مترجم:

سیده ماهرخ قریشی

فرزندان و نماز

مؤلف: هناء بنت عبدالعزيز الصنيع

ترجمه: سیده ماهرخ قریشی

ناشر: نشر احسان

چاپخانه: مهارت

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۴

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۰۷۵-۸

صنيع، هناء.

تجارب للآباء و الأمهات في تعويد الأولاد

على الصلاة. فارسی

فرزندان و نماز: تجربه‌های پدران و مادران

برای دل بسته کردن فرزندان به نماز

هناء بنت عبدالعزيز الصنيع؛

سیده ماهرخ قریشی.

تهران: احسان ۱۳۹۴.

۱۶۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۰۷۵-۸

کتابنامه: ص. [۱۶۳] - ۱۶۴

۱. تجربه‌های پدران و مادران برای دل

بسته کردن فرزندان به خواندن نماز.

نماز-- ترک --نماز-- داستان

قریشی، سیده ماهرخ، ۱۳۵۹-، مترجم

رده بندی کنگره: ۳۰۴۱ت۹ص/ BP۱۸۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۵۳

کتابخانه ملی ایران: ۳۵۶۲۸۰۸

نشر

فهرست

۹.....	مقدمه‌ی مترجم.....
۱۳.....	مقدمه‌ی نویسنده.....
۱۴.....	تشکر.....
۱۷.....	نکته‌هایی پیش از آغاز.....
۱۸.....	توزیع فرم‌ها.....
۲۱.....	برای تشویق فرزندان به خواندن نماز چه هدف‌هایی را در نظر می‌گیری؟.....
۲۴.....	آری. تجربه‌های نافرجام دردناک هستند!.....
۲۵.....	استفاده از تجربه‌های دیگران به چه معناست؟.....
۲۶.....	شماره ۱.....
۲۶.....	شماره ۲.....
۳۰.....	شماره ۳.....
۳۲.....	حرف‌های مردم.....
۳۳.....	فائده‌ی عظیم این حدیث.....
۳۶.....	شماره ۴.....
۳۷.....	شماره ۵.....
۴۲.....	شماره ۶.....
۴۴.....	شماره ۷.....
۴۶.....	شماره ۸.....
۵۰.....	شماره ۹.....
۵۳.....	شماره ۱۰.....
۵۵.....	شماره ۱۱.....
۵۷.....	شماره ۱۲.....
۶۰.....	شماره ۱۳.....
۶۲.....	شماره ۱۴.....
۶۲.....	هم‌چنین روش‌های دیگری را به کار گرفتم از جمله این که.....
۶۴.....	چگونه گام به گام فرزندان را به سوی نماز راهنمایی کنی؟.....
۶۶.....	شماره ۱۵.....
۶۸.....	شماره ۱۶.....
۷۰.....	شماره ۱۷.....
۷۲.....	تنبیه باید چگونه باشد؟.....
۷۵.....	به کتک زدن نیازی نیست!.....
۷۷.....	شماره ۱۸.....

۷۹.....	شماره ۱۹.....
۸۱.....	شماره ۲۰.....
۸۳.....	شماره ۲۱.....
۸۵.....	شماره ۲۲.....
۸۷.....	چرا سردرگم هستی خواهرم؟!.....
۸۹.....	شماره ۲۳.....
۹۱.....	شماره ۲۴.....
۹۳.....	شماره ۲۵.....
۹۵.....	کودک مهمان.....
۹۷.....	شماره ۲۶.....
۹۹.....	شماره ۲۷: نقش همسر.....
۱۰۲.....	شماره ۲۸: (نقش پدر بزرگ).....
۱۰۴.....	شماره ۲۹.....
۱۰۴.....	نقش خانم آموزگار (۱).....
۱۰۵.....	نقش خانم آموزگار (۲).....
۱۰۶.....	شماره ۳۰: نقش آقای آموزگار.....
۱۰۷.....	شماره ۳۱: نقش امام مسجد.....
۱۰۹.....	شماره ۳۲: نقش عمه.....
۱۱۱.....	شماره ۳۳.....
۱۱۱.....	نقش برادران بزرگ.....
۱۱۲.....	نقش خواهر.....
۱۱۳.....	نقش برادر.....
۱۱۵.....	شماره ۳۴.....
۱۱۸.....	شماره ۳۵.....
۱۱۸.....	نقش دوستان صالح در حلقه‌های حفظ قرآن: (۱).....
۱۲۰.....	نقش دوستان صالح در حلقه‌های حفظ قرآن: (۲).....
۱۲۲.....	شماره ۳۶.....
۱۲۲.....	روش‌های ایجاد فضای مناسب.....
۱۲۴.....	شماره ۳۷.....
۱۲۶.....	فازخوانی فرزندان تان را با تلفن همراه پی‌گیری کنید!.....
۱۲۸.....	تجربه‌های کوتاه.....
۱۲۸.....	شماره ۱.....
۱۲۸.....	شماره ۲.....
۱۲۹.....	شماره ۳.....

۱۲۹.....	شماره ۴.....
۱۳۰.....	شماره ۵.....
۱۳۰.....	شماره ۶.....
۱۳۲.....	شماره ۷.....
۱۳۲.....	شماره ۸.....
۱۳۴.....	شماره ۹.....
۱۳۴.....	شماره ۱۰.....
۱۳۵.....	شماره ۱۱.....
۱۳۵.....	شماره ۱۲.....
۱۳۶.....	شماره ۱۳.....
۱۳۷.....	شماره ۱۴.....
۱۳۷.....	شماره ۱۵.....
۱۳۸.....	شماره ۱۶.....
۱۳۹.....	شماره ۱۷.....
۱۳۹.....	شماره ۱۸.....
۱۴۰.....	شماره ۱۹.....
۱۴۱.....	آیا حکم تارک الصلاة را می‌دانید؟.....
۱۴۲.....	پس او را چه کنیم؟.....
۱۴۵.....	آیا می‌دانید «غی» چیست؟.....
۱۴۵.....	و در پایان.....
۱۵۰.....	حکم تارک الصلاة از کتاب دیدگاه‌های فقهی معاصر.....
۱۶۱.....	شعر نماز.....
۱۶۳.....	کتاب‌نامه.....

آیا شما هم این گله‌ها را از فرزندان‌تان دارید؟

- فقط جلوی من نماز می‌خواند. اگر من نباشم نماز نمی‌خواند!
 - نمازهای فرض را یک‌جا می‌خواند!
 - نماز می‌خواند؛ اما پس از جروب‌بحث بسیار و تلاش‌های پی‌درپی!
 - حتی کتک زدن بر او اثری ندارد؛ زیرا بسیار سرکش است!
 - یک وعده را سروقت می‌خواند؛ دو وعده را قضا!
 - کلافه شدم، بس که خوابش سنگین است!
 - وقتی فرزندم برای نماز بلند نمی‌شود، از شدت ناراحتی قلبم به درد می‌آید!
 - بسیار تند و بدون خشوع نماز می‌خواند!
- اگر شما نیز چنین مشکلاتی را با فرزندان‌تان دارید، بیایید از تجربه‌های موفق دیگران بهره ببرید.

مقدمه‌ی مترجم

حمد و سپاس مخصوص خداوندی است که هرچه داریم از اوست؛ و صلوات و سلام بی‌پایان خداوند بر آخرین پرچم‌دار نیک‌بختی، خاتم النبیین، حضرت محمد مصطفی ﷺ باد! کسی که نماز را نور چشم خود می‌دانست و می‌فرمود: «نور چشمان من در نماز گذاشته شده‌است.»

به جرأت می‌توان گفت که همه‌ی تلاش و دغدغه‌ی خاطر پدران و مادران مؤمن و دل‌سوز، عادت دادن بچه‌هایشان به نماز است؛ آن‌چنان‌که این موضوع به معضل اساسی خانواده‌های دین‌دار تبدیل شده؛ اما گاهی چون نمی‌دانند چگونه باید این مهم را به انجام برسانند، از ادامه‌ی راه باز می‌مانند؛ یا با روش‌های نادرست، نه‌تنها شوق فرزندان‌شان را برای خواندن نماز بر نمی‌انگیزند، بلکه کاری می‌کنند که از آن دل‌زده شوند.

من هم مادری هستم که مهم‌ترین نگرانی زندگی‌ام دین‌داری فرزندانم است. پیش‌ترها کتاب دیگری را از همین نویسنده^۱ به همراه یکی از خواهران- ترجمه کرده بودم و می‌دانستم اخلاص و دل‌سوزی در جای‌جای کتاب‌هایش موج می‌زند. زمانی که نام کتاب حاضر را روی جلد یکی دیگر از کتاب‌هایش دیدم، احساس کردم همان چیزی است که به دنبالش هستم.

۱. این اثر با نام «رمز خوش‌بختی بانوی مسلمان» چاپ شده، و از روش‌هایی برای دعوت سخن گفته که یک خانم خانه‌دار می‌تواند از آن بهره‌برد.

تصمیم گرفتم به یاری پروردگار آن را ترجمه نمایم. داستان‌ها و مطالب این کتاب بسیار سودمند و آموزنده است. همین مسأله ذوق و شوق فراوانی را هنگام ترجمه‌ی این اثر در من پدید آورد، که باعث شد این کار را با وجود مشغله‌ی بسیار، در مدت نزدیک یک ماه به پایان برسانم.

این کتاب راه‌کارهایی را برای وابسته کردن فرزندان‌مان به خواندن نماز به ما نشان می‌دهد. گمان می‌کنم به اذن پروردگار، پیش از هر کسی تأثیر خود را روی پدرومادرها خواهد گذاشت و به اهمیت نماز در زندگی دنیوی و اخروی خود و فرزندان‌شان پی خواهند برد و بیش از پیش به نماز اهتمام خواهند ورزید. موفقیت‌هایی را در این کتاب می‌بینیم که از تجربه‌های پدرومادران دل‌سوز و با تلاش‌های صادقانه و خالصانه‌شان در این راه به‌دست آمده که مصداق روشن این آیه‌ی شریفه است:

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾^۱

کسانی که برای [رضایت] ما به تلاش ایستند و در راه [پیروزی دین] ما جهاد کنند، آنان را در راه‌های منتهی به خود رهنمود [و مشمول حمایت و هدایت خویش] می‌گردانیم؛ و بی‌گمان خدا با نیکوکاران است. [و کسانی که خدا در صف ایشان باشد، پیروز و به‌روزند].

امیدوارم با توجه به تجربه‌هایی که این کتاب در اختیارمان می‌گذارد، بتوانیم فرزندان‌ی با روحیه‌ی دینی بپروریم، تا به لطف خدا نسل آینده از بی‌دینی رنج نبرند.

تذکر؛ چون نویسنده‌ی گرامی، حنبلی‌مذهب است، حکم «تارک الصلاة» را در پایان کتاب، تنها بر پایه‌ی مذهب فقهی خود آورده، که لازم دانستم پس از همان بخش، حکم آن را از دیدگاه تمام مذاهب‌ها بیاورم. این بخش را از کتاب «دیدگاه‌های فقهی معاصر» اثر دکتر قرضاوی نقل قول کرده‌ام.

در پایان از درگاه خداوند متعال درخواست دارم، تا به این کتاب برکت ببخشد؛ و آن را صدقه‌ی جاریه‌ای برایم بنهد؛ همچنین پدر و مادرم را که برای تربیت من زحمت کشیده‌اند، از اجر این کتاب بهره‌مند سازد؛ و فرزندانم را بر صراط مستقیم خود ثابت قدم نگه دارد. آمین

و بالله التوفیق و علیه التکلان

سیده ماهرخ قریشی

www.ketab.ir

مقدمه‌ی نویسنده

إِن الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهِ وَأَنْفُسَنَا
وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا ضَلَّ لَهُ وَ مَنْ يَضِلَّ فَلَاهَادِي لَهُ وَ أَشْهَدُ
أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلَّمَ تَسْلِيمًا كَثِيرًا

آرزوی هر پدر و مادری داشتن فرزند صالح است. خداوند متعال در
سوره‌ی آل عمران از زبان حضرت زکریا فرموده است:

﴿رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾

پروردگارا! از سوی خود نسلی پاک به من عطا کن! به‌راستی که
تو شنوای دعایی.

این کتاب، تو را در نخستین گام‌های رسیدن به نسلی پاک - که با
برپاداشتن نماز آغاز می‌شود - همراهی خواهد نمود.

با خواندن این کتاب احساس می‌کنی در جلسه‌ای بزرگ نشستهای و
چندین پدر و مادر و مربی در آن حضور دارند که یکی پس از دیگری،
تجربیات خود را برای بازگو می‌کنند. با جان و دل به آنان گوش فراده! و

دسته‌گلی رنگارنگ از گل‌های آگاهی و دانش برچین! تا خانه‌ات را با آن بیارایی و با نسیم خوش‌بوی ایمان - که در اثر نماز خواندن فرزندان می‌وزد - فضای خانه‌تان را عطرآگین کن!

پدر و مادر در مسأله‌ی نماز فرزندان، حق ندارند هیچ‌گونه سلیقه‌ای را اعمال نمایند؛ زیرا بر آنان واجب است همان کاری را انجام دهند که خداوند به آن فرمان داده‌است:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا﴾^۱
ترجمه: هیچ مرد و زن مؤمنی، در کاری که خدا و پیغمبرش داوری کرده [و آن را مقرر نموده] باشند، از خود اختیاری ندارند. [و اراده‌ی ایشان باید تابع اراده‌ی خدا و پیامبر باشد].
هر کس هم از دستور خدا و پیغمبرش سرپیچی کند، گرفتار گمراهی کاملاً آشکاری می‌گردد.

امام نووی - رحمه‌الله - فرموده‌است: این مسأله بر سرپرست کودک - چه پدر باشد، چه پدربزرگ، چه قیمی که قاضی تعیین کرده - واجب است. البته این مسأله فقط مختص پدران نیست؛ بلکه مادران را نیز دربرمی‌گیرد.^۲

تشکر

شکر و سپاس مخصوص کسی است که لطف نمود و نعمت بخشید. او که آفریدگار و روزی‌دهنده و ولی نعمت همگان است، سپاس و ستایش مخصوص

۱. احزاب: ۳۶

۲. کتاب الاحتساب علی الاطفال، دکتر فضل‌اللهی، ص ۲۰

کسی است که کارها را آسان می‌نماید؛ و تدبیرکننده‌ی هستی است. آن بخشاینده‌ی مهربان و منان. پروردگارم و پروردگار همه چیز. معبود به حقّی جز او نیست. دین خالص از آن اوست؛ هرچند برای کافران ناخوشایند باشد.

سپس، به سبب انجام فرموده‌ی پیامبر خدا ﷺ که فرموده‌است: «من لایشکر الناس لایشکر الله.» از تمام کسانی که مرا در چاپ این کتاب یاری رساندند، سپاس گزارم؛ به‌ویژه خواهران دینی‌ام که تلاش کردند، تا تجربه‌های سودمندان را در اختیارم بگذارند، که این مسأله در روحیه‌ام بسیار مؤثر بود؛ آن‌گونه که این کتاب در مدت کوتاهی فراهم آمد.

هم‌چنین سپاس می‌گویم به همه‌ی کسانی که پنجره‌ای به سوی تجربه‌ی موفق خود برای شیوه‌ی دل‌بسته کردن فرزندشان به نماز گشودند، تا برای ایشان در زندگی و پس از مرگ، صدقه‌ی جاریه‌ای باشد و به اذن پروردگار، مسلمانان از آن بهره‌جویند.

برای سپاس‌گزاری از تمام کسانی که با همکاری و بیان تجربه‌های خود در این امر سهیم بودند، عبارتی بهتر و رساتر از این نمی‌یابم که بگویم: خداوند بهترین پاداش‌ها را به شما ارزانی دارد!

نکته‌هایی پیش از آغاز

کتاب‌های بسیاری درمورد اهمیت نماز، ارکان، شروط و مبطلات آن وجود دارد؛ اما با وجود اهمیت عملی و تطبیقی حدیث پیامبر گرامی ﷺ درباره دل‌بسته کردن فرزندان به خواندن نماز، هیچ توجهی به آن نشده است؛ به همین دلیل انگیزه‌ی تهیه‌ی چنین کتابی برای برجسته ساختن جنبه‌های کاربردی این موضوع در من پدید آمد و خواستم تجربه‌های عملی کسانی را گرد آورم که در دل‌بسته کردن فرزندان‌شان به خواندن نماز موفق بوده‌اند. در این کتاب به جنبه‌های فقهی نماز پرداخته نشده است؛ زیرا کتاب‌های فقهی بسیاری در این زمینه وجود دارد. بنابراین به بیان این موضوع در این کتاب نیازی دیده نشد؛ اما برای کامل شدن مفاهیم و روشن‌تر شدن مسیر، اشاره‌هایی گذرا به برخی جنبه‌های شرعی آن نموده‌ام.

هدفم از تدوین این کتاب، بازخوانی تجربه‌های واقعی مؤمنان بود، باشد که در گردهمایی‌های خانوادگی یا کاری، بتوان برای دیگران آن را بازگو نمود؛ یا حتی از این تجربه‌ها در کلاس‌های درس یا سخنرانی‌ها بهره برد، تا از این راه، به اصلاح خانواده‌های مسلمانی یاری رساند که به سبب سستی در فرمان

دادن به فرزندان‌شان برای خواندن نماز، این دستور الهی را نابود کرده؛ و درنتیجه از داشتن نسلی نیکوکار محروم مانده‌اند. دقت داشته باشید که هرگاه واژه‌ی «فرزندان‌تان» یا «فرزندتان» را به کار برده‌ام، مقصودم -برخلاف نظر برخی‌ها- تنها پسران نیست؛ بلکه دختران را نیز مد نظر داشتم.

توزیع فرم‌ها

برای آماده‌سازی زیرساخت این کتاب، فرم‌هایی را میان گروه‌های مردم - که فرزندان‌ی از هفت‌سال به بالا داشتند- پخش، و این پرسش‌ها را مطرح کردم: تجربه‌ی شخصی خود را درباره‌ی دل‌بسته کردن فرزندان به خواندن نماز بنویسید. اگر توانستید فرزندان را به خواندن نماز دل‌بسته نمایید، چگونه در این امر موفق شدید؟ آیا این کار را از سنین پایین آغاز کردید؟ خواهشمندم روش‌هایتان را برای رسیدن به این مهم بنویسید.

چندی نگذشت، که انبوهی از نامه‌ها به دستم رسید. این نامه‌ها پر بود از تجربه‌های گوناگون پدران و مادران، برادران و خواهران، معلمان و مربیان. دیدن و خواندن این حجم تجربه، چنان ذوق و شوقی در من پدید آورد، که بیش از پیش از انتخاب موضوع کتابم لذت بردم.

البته اشکالاتی نیز در کار وجود داشت، که سرگردانم می‌کرد؛ ازجمله: تکراری بودن مطالب، ابهام در بیان و کاربرد زبان عامیانه [با اصطلاحات محلی]. گاهی نیز به سبب ادبیات نادرست نمی‌توانستم میان جمله‌ها ارتباط برقرار کنم. برخی‌ها نیز برای بیان تجربه‌هایشان، تنها به چند نکته‌ی بسیار کوتاه بسنده کرده بودند، که به توضیح نیاز داشت. گروهی از تجربه‌ها نیز روح آموزندگی و تأثیرگذاری را نداشت. پس دست به کار شدم. می‌بایست برخی

تجربه‌ها را از نظر ادبی بازنویسی می‌نمودم؛ در برخی دیگر، تنها تغییراتی جزئی وارد می‌کردم؛ در عین حال، اندیشه‌ی بنیادین هر تجربه را در درونش نگه می‌داشتم و می‌کوشیدم هدف اصلی صاحب تجربه را در میان آن بیابم و آشکار سازم. برخی تجربه‌ها نیز وجود داشتند که به شیوایی و زیبایی نوشته شده بودند؛ و چندان به ویراستاری من نیاز نداشتند. گاهی لازم بود جمله‌هایی را برای توضیح بیشترِ مطلب میان آن تجربه بگنجانم. گاهی نیز احساس می‌کردم حلقه‌ای میان حلقه‌های یک داستان، گم شده و صاحب تجربه آن را از یاد برده، یا بسیار کوتاه از آن گذشته‌است، که به توضیح و موی شکافی نیاز دارد. سپس با تلاش حلقه‌ی گم‌شده را می‌یافتم و در میان داستان می‌گنجاندم، تا داستان کامل شود. هم‌چنان کوشیدم تجربه‌ها را از زبان گوینده‌ی آن بازگو نمایم، تا بر دل‌ها بیش‌تر تأثیر بگذارد.

با بررسی تجربه‌ها دریافتم که کمابیش همه‌ی آن‌ها بر چند روش مشخص اتفاق نظر دارند، که از بیان برخی به سبب جلوگیری از تکرار خودداری کردم؛ اما در این جا برای بهره‌مندی از آن روش‌ها چنین جمع‌بندی نموده‌ام:

- ♦ ایجاد انگیزه؛
- ♦ ترساندن از پیامد کار؛
- ♦ بیان حکم تارک الصلاة؛
- ♦ توضیح اهمیت نماز در اسلام؛
- ♦ تبیین این مسأله که نماز، حد فاصل میان کافر و مسلمان است؛
- ♦ هدیه دادن؛
- ♦ تشویق و تعریف و تمجید.

به هر حال چاره‌ای جز ایجاد این تغییرات نبود؛ زیرا هیچ تجربه‌ای خالی از اشتباه نیست. پس لازم بود که برای احترام به خواننده، پیش از عرضه، آن‌ها را ویرایش نمایم.

از خداوند کریم و بخشنده درخواست دارم با لطف و توفیق‌اش بر من مَنّت نهد و با این کتاب به مردان و زنان مسلمان سود برساند.

هنا الصنع

Hana-s3@hotmail.com

www.ketab.ir